

เส้นทางการเป็นครูแห่งชาติ : การวิจัยพหุกรณีศึกษา

นางสาวธวชนี ไรจนาวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0362-7

ลิขสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 974-17-0362-7

I 2023 073

CAREER PATHS TOWARDS BECOMING A NATIONAL TEACHER :
MULTI-CASE STUDY RESEARCH

Miss Thawachinee Rodnawee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

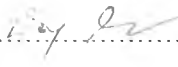
ISBN 974-17-0362-7

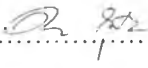
หัวข้อวิทยานิพนธ์ เส้นทางการเป็นครูแห่งชาติ : การวิจัยพหุกรณีศึกษา
โดย นางสาวธชินี โรจนาวี
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

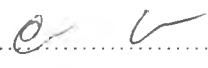
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิตา ชูโต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเชตนิคม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อวยพร เรืองตระกูล)

ถวชินี โรจนาวี : เส้นทางความเป็นครูแห่งชาติ : การวิจัยพหุกรณีศึกษา (CAREER PATHS TOWARDS BECOMING A NATIONAL TEACHER : MULTI-CASE STUDY RESEARCH) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 370 หน้า. ISBN 974-17-0362-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน และผลงานในอดีตและในปัจจุบันของครูแห่งชาติ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในลักษณะพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษาเป็นครูแห่งชาติปี 2541 จำนวน 2 ท่าน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์กับกรณีศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และใช้การสนทนากลุ่มกับนักเรียนของครูแห่งชาติ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะของครูแห่งชาติ ประกอบด้วย 11 ลักษณะ คือ (1) ครูแห่งชาติมีความรักและศรัทธาในการเป็นครู (2) ครูแห่งชาติเป็นผู้มีความทุ่มเทและรับผิดชอบในการทำงาน (3) ครูแห่งชาติมีการบริหารจัดการเวลาและการวางแผนการทำงานที่ดี (4) ครูแห่งชาติมีบุคลิกภาพดี น่าเชื่อถือ และน่าศรัทธา (5) ครูแห่งชาติมีความคิดกว้างไกล และมีความคิดสร้างสรรค์ (6) ครูแห่งชาติมีการพัฒนาตนเองในการศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา (7) ครูแห่งชาติมีความเข้าใจในพฤติกรรม ธรรมชาติ และความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน (8) ครูแห่งชาติมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน (9) ครูแห่งชาติมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครู (10) ครูแห่งชาติสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ (11) ครูแห่งชาติมีความรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการทำงานในโครงการครูแห่งชาติ ประกอบด้วย (1) ครูแห่งชาติได้รับการสนับสนุนในการทำงานในโครงการครูแห่งชาติจากเพื่อนครูในโรงเรียนและผู้อำนวยการ (2) ครูแห่งชาติได้รับความร่วมมือในการทำงานจากครูเครือข่าย และ (3) ครูแห่งชาติได้รับการสนับสนุนจาก สกศ. และ (4) ครูแห่งชาติได้รับความร่วมมือในการทำงานจากครอบครัว
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติที่เด่นชัดที่สุดคือ ควรให้มีการประสานงานกันระหว่าง สกศ. กับหน่วยงานที่ครูแห่งชาติสังกัด

ภาควิชา.....วิจัยการศึกษา.....

สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2544.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4383693027 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: CAREER PATHS / NATIONAL TEACHER

THAWACHINEE RODNAWEE : CAREER PATHS TOWARDS BECOMING A
NATIONAL TEACHER : MULTI-CASE STUDY RESEARCH. THESIS ADVISOR
: DUANGKAMOL TRIWICHITKHUN, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR :
Prof. SOMWUNG PITIYANUWAT, Ph.D., 370 pp. ISBN 974-17-0362-7

The purposes of this research were to study the way of life, performance and work in the past and present of the national teacher and to study opinions about the scenarios of the national teacher project. The qualitative approach, multi-case study was employed to study 2 national teachers in B.E. 2541 for 6 months. The data were collected by means of documentary analysis, observation, interview and focus group interview methods.

The finding were as following :

1. The characteristics of the national teacher consisted of eleven aspects:
(1) the admiring in teaching ,(2) the charge of working ,(3) the good manage in working time ,(4) the good characteristic ,(5) the create in working ,(6) learning to development ,(7) the getting to know individual students ,(8) the good human relations , (9) the teaching to peer teachers ,(10) the good relationship in social and (11) the good ability in teaching
2. Factors that facilitated the national teacher were (1) the supporting from the school administrator and the peer teacher, (2) the cooperating in working from the network teachers, (3) the office of the national education commission supporting both expense and experts, and (4) the cooperating in working from family.
3. The most outstanding opinion about the future vision of the national teacher project was should cooperate the related organizations both the office of the national education commission and the national teacher's organization.

Department.....Educational Research.... Student's signature.....*Thanachinee Rodnawee*

Field of Study.... Educational Research... Advisor's signature.....*Duangkamol Trai*

Academic year.....2001..... Co-advisor's signature.....*Somwung Pitayanawat*

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และทุกคนในครอบครัวที่ให้ความรัก ความห่วงใย
ให้กำลังใจและสนับสนุนด้านการศึกษาเล่าเรียนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ผู้ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยชี้
แนะ ให้กำลังใจ ให้การดูแลเอาใจใส่ในการทำวิทยานิพนธ์โดยตลอดด้วยความอดทนจนทำให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยา
นุวัฒน์ ผู้ให้แนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้น ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาที่
เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่
ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทองดี แยมสรวล และอาจารย์ประวิทย์ บึงสว่าง ครูแห่ง
ชาติปี 2541 ซึ่งเป็นกรณีศึกษาทั้ง 2 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความสะดวกใน
การทำวิจัยแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง พร้อมทั้งคณาจารย์ในหมวดวิทยาศาสตร์ และนักเรียน ม.6/1 ถึง
ม.6/4 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปฐมธานีทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกอบอุ่นและเป็นกันเองใน
เวลาที่ไปเก็บข้อมูล ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม และขอขอบคุณบัณฑิต
วิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความ
ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัยด้วยดีตลอดมา

ธวชนี โรจนาวี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 การยกย่องและให้รางวัลครูในประเทศไทย.....	8
ตอนที่ 2 โครงการครูแห่งชาติ	19
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกย่องและให้รางวัลครูในประเทศไทย.....	34
ตอนที่ 4 ลักษณะครูที่ดี.....	40
ตอนที่ 5 เทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การเลือกกรณีศึกษา.....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	94
การลดทอนข้อมูล.....	99

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การตรวจสอบข้อมูล.....	99
การวิเคราะห์ข้อมูล	103
การนำเสนอข้อมูล.....	104
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ประวิทย์ บึงสว่าง	
ตอนที่ 1 การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ประวิทย์ บึงสว่าง	105
ตอนที่ 2 การดำเนินงานในโครงการครูแห่งชาติ.....	169
1. ผลการดำเนินงานในฐานะครูแห่งชาติของ อ.ประวิทย์ บึงสว่าง	169
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ.....	205
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยมสรวล	
ตอนที่ 1 การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยมสรวล	210
ตอนที่ 2 การดำเนินงานในโครงการครูแห่งชาติ.....	276
1. ผลการดำเนินงานในฐานะครูแห่งชาติของ อ.ทองดี แยมสรวล	276
2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ.....	302
6 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของครูแห่งชาติและการดำเนินงานของ ครูแห่งชาติ.....	305
7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	339
อภิปรายผลการวิจัย.....	343
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	350
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	350
รายการอ้างอิง.....	351
ภาคผนวก.....	355
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	370

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงรายละเอียดการเก็บข้อมูล.....	91
7.1 สรุปการดำเนินงานในโครงการครูแห่งชาติตามปีงบประมาณ.....	341

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 ตำแหน่งความก้าวหน้าของครู.....	12
2 สรุปตำแหน่งครูที่ได้รับการยกย่องและให้รางวัลในประเทศไทย.....	18
3 องค์ประกอบการวิเคราะห์ : รูปแบบปฏิสัมพันธ์.....	60
4 การสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม.....	71